

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนดอน มดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564

The Student Life Skills Development Project Assessment Report

Don Moddaeng Wittayakhom School Academic Year 2021

วันที่รับบทความ: 16 ต.ค. 65

ไพฑูรย์ แจ่มพันธ์¹

วันที่แก้ไขบทความ: 15 ม.ค. 66

Paitoon Jampan¹

วันที่ตอบรับ: 25 ม.ค. 66

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโอนความรู้ของโครงการ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 296 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินโครงการด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต แบบสัมภาษณ์ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโอนความรู้ของโครงการ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

¹ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว เทศบาลนครอุบลราชธานี

¹ Director of Education at Municipal School 2, Nong Bua, Ubon Ratchathani Municipality.

โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนคอนมดแดงวิทยาาคม ปีการศึกษา 2564 พบว่า 1) ผลการประเมินภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอันดับแรกคือ ด้านผลผลิต รองลงมาคือ ด้านปัจจัยนำเข้า อันดับที่สามคือ ด้านสภาพแวดล้อม ส่วนค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการ 2) ผลการประเมินผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ของโครงการ พบว่า 2.1) ผลกระทบของการประเมินโครงการ พบว่า มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการวางแผนงาน กำหนดนโยบายลงสู่การปฏิบัติ กำหนดบทบาทหน้าที่ของครู บุคลากร ชัดเจน ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลของนักเรียน แสวงหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนปัจจัย ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนในการระดมทรัพยากร สนับสนุนการจัดกิจกรรม ควรจัดอบรมบุคลากรผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรม ประสานขอความร่วมมือกับองค์กรขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนเข้าศึกษาดูงาน หรือฝึกประสบการณ์ หรือประสานขอความร่วมมือวิทยากรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดกิจกรรม ศึกษาดูงานสถานที่ศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านทักษะชีวิตนักเรียน การประเมินความสำเร็จของโครงการ ควรดำเนินการทำให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะและประสบการณ์การทำงาน มีเจตคติที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครู มีความรู้ในการจัดกิจกรรม พัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ ด้านความรู้ ความสามารถด้านทักษะชีวิต และเจตคติต่อทักษะชีวิต พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต เชื่อมมั่นในคุณประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะชีวิต กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต และมีแนวทางในการพัฒนานตนเองในอนาคต ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน เนื่องจากกิจกรรม

ดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนรู้จักทำงาน มีความอดทน มีประสบการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของสังคม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีทักษะชีวิตที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคตได้ 2.2) ด้านประสิทธิผล พบว่า โครงการใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต สามารถทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าประสงค์ของโครงการ นักเรียนได้รับความเป็นธรรมและความเสมอภาค นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต เชื่อมั่น อดทน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของสังคม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน 2.3) ด้านความยั่งยืน พบว่า โครงการทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ มีผู้บริหารและครูคอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต โรงเรียนใส่ใจดูแลด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของภาครัฐโดยเคร่งครัด บริหารจัดการความเสี่ยงและผลกระทบในทุกด้าน 2.4) ด้านการถ่ายโยงความรู้ พบว่า โครงการทำให้นักเรียนมีความรู้ทักษะชีวิต ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำความรู้ทักษะชีวิตไปใช้ในชีวิตประจำวันและขยายผลไปสู่พ่อแม่ ผู้ปกครองและครอบครัว ครูนำความข้อมูลไปพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบชุมชน วิชาชีพ และโรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาดูงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 3) ความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตนักเรียนต่อไป รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตมีประโยชน์ต่อนักเรียน และนักเรียนสามารถนำทักษะชีวิตไปปรับใช้ในอนาคตได้ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดแก่บุคคลอื่นได้

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ ทักษะชีวิต

Abstract

The Student life skills development project assessment report Don Moddaeng Wittayakhom School Academic Year 2021 were intended to 1) enhance the environment the import factor process and project productivity 2) study the impact, effectiveness, sustainability and knowledge transfer of the project 3) study the satisfaction towards the student life skills development project assessment Don Moddaeng Wittayakhom School Academic Year 2021. Administrators, teachers, students, basic education committees and the 296 students' parents were obtained by simple random sampling. Research instruments were questionnaires to assess environmental projects. The import factor Process, productivity, impact interview form, effectiveness, sustainability and project knowledge transfer and a satisfaction questionnaire on the student life skills development project assessment Don Moddaeng Wittayakhom School Academic Year 2021. The statistics used in the data analysis were average (\bar{X}) and standard deviation (S.D.) The results showed that:

The Student life skills development project assessment Don Moddaeng Wittayakhom School Academic Year 2021 found that 1) the assessment results of the four aspects found that the opinion level was at a high level. When considering each item, it was found that the first average was the output aspect, followed by the import factor. Third place is environment the lowest mean was the process aspect. 2) The results of the assessment of impact, effectiveness, sustainability and knowledge transfer of the project found that 2.1) The impact of the project assessment found that participation in learning activities on event planning Put the policy into practice Determine the roles and duties of teachers clear personnel. The study individual student information to obtain student information, seeking agencies involved in cooperating in organizing learning activities. In terms of supporting factors, the participation of all sectors, both public and private, should be promoted in mobilizing resources to support activities. Personnel responsible for organizing activities

should be organized. Coordinate with the organization to request assistance for students to study and visit or practice experience or to request cooperation from speakers to participate in supporting and organizing activities. Study trips to successful study sites or student life skills excellence practices, project success assessment the project should allow students to gain knowledge skills and work experience had a good attitude interpersonal and know how to use free time usefully; teachers have knowledge in organizing activities, develop curricula and organize activities in accordance with the needs of students. The school was a place to study and visit the community and relationship between teachers, students, parents and community comments on project output. The competence, life skills and attitudes towards life skills were found that the students had knowledge life skills competence believe in the benefits of organizing learning activities to develop life skills, dare to think, dare to act and assertive had a good attitude towards life and the guidelines for their future development and the basic education committees were satisfied with the arrangement of learning activities to develop student life skills because such activities resulted in students working knowledge, patience, experience, and human relations accepted by society use free time usefully and the life skills that could be applied in the future. 2.2) the effectiveness was found that the project used the principle of participation of parents and communities in organizing life skills learning activities achieve project objectives. Students were given fairness and equality, knowledgeable about life skills. Confidence, patience, human relations accepted by society use free time to advantage. Parents and basic education committees were satisfied with the effectiveness of the learning activities for the development of student life skills. 2.3) The sustainability was found that the project enabled students to continuously learn life skills. There were administrators and teachers to facilitate learning management. Students had life skills. The school took care of occupational health and safety and strictly complies with the laws and government regulations and manage risks and impacts in all aspects. 2.4) In terms

of knowledge transfer was found that the project provided students with knowledge of life skills. Teachers organize activities for students to apply their knowledge of life skills in their daily lives and extend the results to parents and families. Teachers used the information to develop and exchange knowledge in the form of a professional community and the school was a source of study visits to create a network of cooperation. 3) Overall satisfaction towards the student life skills development project assessment Don Moddaeng Wittayakhom School Academic Year 2021 was at a high level when considering each item was found that the first thing was that there should be further activities for learning life skills for students, followed by the arrangement of life skills learning activities that are beneficial to the students and students can apply life skills to apply in the future accordingly. The item with the lowest average was Students could apply their knowledge to disseminate/transfer to others.

Keywords: Project Assessment, Life Skills

บทนำ

โลกในยุคต้นศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า องค์ความรู้มากมายมหาศาลกำลังถูกสร้างขึ้นและหลั่งไหลไปสู่ทุกสังคมทั่วโลกอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน เกิดผลกระทบอย่างมากมายต่อสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกระดับ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติที่หากไม่ได้รับการดูแลและจัดการที่เหมาะสมก็จะก่อให้เกิดความสูญเสียกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อเตรียมคนไปเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และ คาดไม่ถึง คนยุคใหม่ต้องมีความรู้สูงในการเรียนรู้และการปรับตัว (วิจารณ์ พานิช 2554: 18) ภาวเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญของทักษะที่เด็กและเยาวชนจะต้องมีและได้รับจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ คือ ทักษะการเรียนรู้และการคิด ซึ่งได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ

การแก้ปัญหา, ทักษะการสื่อสาร, ทักษะการสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม, ทักษะการทำงานร่วมกัน, ทักษะการเรียนรู้ตามบริบท, ทักษะพื้นฐานด้านข้อมูลและสื่อ และทักษะชีวิต ได้แก่ ความเป็นผู้นำ, ความมีจริยธรรม, การรู้จักรับผิดชอบ, ความสามารถในการปรับตัว, การรู้จักเพิ่มพูนประสิทธิภาพของตนเอง, ความสามารถในการชี้แนะตนเอง, ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะเหล่านี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นทักษะที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต (เคย์ เคน 2554: 118-119) ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อเยาวชน ซึ่งเห็นได้จากจุดเน้นการพัฒนาคนรุ่นใหม่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 คือ การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2559: 15) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนในข้อหนึ่ง คือ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ 2551) นอกจากนี้การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะต่าง ๆ ในการพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ซึ่งหนึ่งในสมรรถนะดังกล่าวคือ สมรรถนะในการใช้ทักษะชีวิต ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้วัยรุ่นสามารถนำความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับทัศนคติ ผ่านการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองถึง ผลที่จะเกิดขึ้นและตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมได้ ซึ่งจำเป็นอย่างมากในเรื่องของการดูแลสุขภาพ การป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ยาเสพติด การท้องไม่พร้อม ความปลอดภัย คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ ทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและรับมือกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ สามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในการที่จะเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ทุกคน

จำเป็นต้องมี ทั้งนี้เพราะตั้งแต่มนุษย์เกิดมาจะต้องได้รับการหล่อหลอมโดยกระบวนการตามธรรมชาติและกระบวนการทางสังคมเป็นปฏิภิริยาต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ระหว่างที่ผ่านกระบวนการเหล่านั้น ซึ่งต้องประสบกับแรงกดดันและแรงกระทบภายนอกจากเพื่อน ครอบครัว ขนบประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ คนที่สามารถปรับตัวให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างปกติสุขและไม่กลายเป็นคนเข้าปัญหา จึงต้องสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้อย่างสมดุล โดยอาศัยทักษะชีวิตที่ต้องผ่านกระบวนการฝึกฝน (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และสุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์ 2552: 1-3)

การเรียนรู้ทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อให้อยู่ร่วมกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในยุคปัจจุบันได้ รวมถึงยังทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันในเชิงบวก และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เพราะการเรียนรู้ทักษะชีวิต เป็นกระบวนการและการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นต้องมีเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมีการใช้เทคนิคและกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยเหตุผลนี้ หลักสูตรการศึกษาของประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องความสามารถโดยได้ระบุความสามารถสำคัญ 5 ประการ ซึ่งคาดหวังว่านักเรียนทุกคนจะได้รับ ได้แก่ 1) ความสามารถทางการสื่อสาร 2) ความสามารถทางการคิด 3) ความสามารถทางการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการนำทักษะชีวิตไปปรับใช้ และ 5) ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งสนับสนุนการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้กับเด็กนักเรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551) การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด อันได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้จึงได้กำหนดทักษะที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และ

เตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: 2551)

โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน โรงเรียนจึงจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ มีพื้นฐานการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อให้การดำเนินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนประสบผลสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้รายงานจึงมีความสนใจที่จะทำการประเมินโครงการดังกล่าว โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของ Stufflebeam ในด้านสภาพแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) เพื่อให้ทราบข้อมูลการดำเนินการแต่ละขั้นตอนจุดเด่น จุดด้อย ความเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการว่ามีความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักเกี่ยวกับทักษะชีวิตนักเรียน และเพื่อนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการดำเนินการของโครงการให้เหมาะสมกับสภาพในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินโครงการด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564

2. เพื่อศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารและครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ขั้นตอนที่ 1 สุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามตำแหน่งของกลุ่มตัวอย่าง และขั้นตอนที่ 2 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 296 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารและครู จำนวน 19 คน นักเรียน จำนวน 134 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 134 คน

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อทราบข้อมูลผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selcrtion) ดังนี้ ผู้บริหารและครู จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน รวม 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 ผู้รายงานได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด CIPPIEST Model ซึ่งพัฒนามาจาก Stufflebeam ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม (Context)

2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 3) ด้านกระบวนการ (Process) 4) ด้านผลผลิต (Product) 5) ด้านผลกระทบ (Impact) 6) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) 7) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) และ 8) ด้านการถ่ายโอนความรู้ (Transportability)

ระยะเวลาการประเมินโครงการ

ปีการศึกษา 2564 (16 พฤษภาคม 2563 ถึง 31 มีนาคม 2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 ดังนี้

1. แบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scale) (สุวริย์ศิริ โภคาภิรมย์ 2546) 5 ระดับ ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ฉบับ เก็บข้อมูลกับผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อประเมินโครงการฉบับที่ 1 ด้านสภาพแวดล้อม ฉบับที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า ฉบับที่ 3 ด้านกระบวนการ ฉบับที่ 4 ด้านผลผลิต และฉบับที่ 5 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม

โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง วรรณสุด 2542)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึงว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายถึงว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ ใช้สัมภาษณ์กับผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนเพื่อทราบข้อมูลผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ ที่เกิดจากการดำเนินงาน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนคอนมดแดงวิทยาคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1.1 หาค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามการประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

1.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง วรรณสูตร 2542)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมพัทธ์

ผู้รายงานดำเนินการจัดกระทำข้อมูล โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ตามโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน การประเมินความสำเร็จของโครงการ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ และความพึงพอใจเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยผลการวิจัยการประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนคอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ผลการประเมิน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนคอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 พบว่า 1) ผลการประเมินภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอันดับแรกคือ ด้านผลผลิต รองลงมาคือ ด้านปัจจัยนำเข้า อันดับที่สามคือ ด้านสภาพแวดล้อม ส่วนค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุดคือ ด้านกระบวนการ 2) ผลการประเมินผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ของโครงการ พบว่า 2.1) ผลกระทบของการประเมิน โครงการ พบว่า มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการวางแผนงาน กำหนดนโยบายลงสู่การปฏิบัติ กำหนดบทบาทหน้าที่ของครู บุคลากรชัดเจน ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลของนักเรียนแสวงหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนปัจจัยควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนใน

การระดมทรัพยากรสนับสนุนการจัดกิจกรรม ควรจัดอบรมบุคลากรผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรม ประสานขอความร่วมมือกับองค์กรขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนเข้าศึกษาดูงาน หรือฝึกประสบการณ์ หรือประสานขอความร่วมมือวิทยากรเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดกิจกรรม ศึกษาดูงานสถานที่ศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านทักษะชีวิตนักเรียน การประเมินความสำเร็จของโครงการ ควรพิจารณาโครงการทำให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะและประสบการณ์การทำงาน มีเจตคติที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครู มีความรู้ในการจัดกิจกรรม พัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ ด้านความรู้ ความสามารถด้านทักษะชีวิต และเจตคติต่อทักษะชีวิต พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต เชื่อมั่นในคุณประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะชีวิต กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต และมีแนวทางในการพัฒนาตนในอนาคต ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนรู้จักทำงาน มีความอดทน มีประสบการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของสังคม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีทักษะชีวิตที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคได้ 2.2) ด้านประสิทธิผล พบว่า โครงการใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต สามารถทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าประสงค์ของโครงการ นักเรียนได้รับความเป็นธรรมและความเสมอภาค นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต เชื่อมั่น อดทน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของสังคม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน 2.3) ด้านความยั่งยืน พบว่า โครงการทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ มีผู้บริหารและครูคอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต โรงเรียนใส่ใจ

ดูแลด้านอาชีพอนามัยและความปลอดภัย มีการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของภาครัฐ โดยเคร่งครัด บริหารจัดการความเสี่ยงและผลกระทบในทุกด้าน 2.4) ด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า โครงการทำให้นักเรียนมีความรู้ทักษะชีวิต ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำความรู้ทักษะชีวิตไปใช้ในชีวิตประจำวันและขยายผลไปสู่พ่อแม่ผู้ปกครองและครอบครัว ครูนำความ ข้อมูลไปพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนวิชาชีพ และ โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาคูงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 3) ความพึงพอใจต่อ โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับแรกคือ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตนักเรียนต่อไป รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตมีประโยชน์ต่อนักเรียน และนักเรียนสามารถนำทักษะชีวิตไปปรับใช้ในอนาคตได้ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดแก่บุคคลอื่นได้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการประเมิน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียน ดอนมดแดงวิทยาคม ปีการศึกษา 2564 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การกำหนดคนโยบาย และการจัดทำหลักสูตร ทักษะการดำรงชีวิต สำหรับนักเรียน โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงาน การประชุมให้ ความรู้ในการดำเนิน โครงการ มีการบูรณาการสู่แผนการจัดการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ การประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม นิเทศติดตามการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา จึงส่งผล การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัย ของกมลฉัตร นุญกล้า (2559) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการประเมินโดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพลทรัพย์ เติมเตื่อน (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินโครงการตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ และครูการศึกษานอกโรงเรียนพบว่า โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 การประเมิน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อระดับความเหมาะสมเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรกคือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรม รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับสภาพความต้องการของครู และโครงการสอดคล้องกับนโยบายของ โรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการดำเนินโครงการ มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงาน การศึกษา ความต้องการของบุคลากรที่ร่วมดำเนินโครงการ โดยประสานกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้การดำเนินโครงการตรงวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา สภาอรรถ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โรงเรียนราชินีบูรณะ ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพแวดล้อม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก

1.2 การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้านปัจจัยนำเข้า จากผลการประเมินเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตนักเรียนของบุคลากร ความสามารถและความเหมาะสมของบุคลากร ความพร้อมงบประมาณ ระยะเวลา วัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยรายข้อความเหมาะสมสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต รองลงมาคือ ครูมีการพัฒนาการใช้เครื่องมือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต และมีจำนวนบุคลากรดำเนินกิจกรรมโครงการ อย่างเพียงพอ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญ ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตนักเรียน โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดทำ โครงการเป็นอย่างดี อนุมัติงบประมาณให้สามารถดำเนินโครงการได้ครบทุกกิจกรรม ทั้ง กิจกรรมอบรมทักษะชีวิตนักเรียน กิจกรรมส่งเสริมสุขนิสัย กิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพ ทางกาย และกิจกรรมพัฒนาสุนทรียภาพ พื้นที่ใช้สอยของ โรงเรียนยังมีบริเวณกว้างขวาง มี การแบ่งเขตพื้นที่ สถานที่ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน และเพียงพอกับความ ต้องการของนักเรียน อีกทั้งครูและบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ที่มีความรู้ในการดูแล นักเรียน มีความรู้ความสามารถ และให้ความสำคัญกับโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ของโรงเรียนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้โครงการได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การดำเนินโครงการและเป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ให้คำแนะนำในการ ปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมิน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลนันท์ บุญกล้า (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการ เศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนบ้านหนองปลาชีว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินพบว่ามีค่าเฉลี่ย พอเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.3 การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้านกระบวนการ จากผลการประเมินเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ การวางแผน การดำเนิน กิจกรรม การนิเทศกำกับติดตาม การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ในกิจกรรม และสภาพการดำเนินงานมีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยระดับสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรกคือ ด้านการตรวจสอบ รองลงมาคือ การปรับปรุงและแก้ไขปัญหา และการวางแผน ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ การปฏิบัติตามแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของ

โครงการ มีการประชุมปรึกษาหารือกับคณะครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกิจกรรมที่ต้องการปฏิบัติในโรงเรียน มีการจัดบันทึกเพื่อนำมาสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมนั้น มีกำหนดการขั้นตอนในการจัดทำโครงการ ประชาสัมพันธ์ให้ครู และนักเรียนได้รับทราบเข้าใจขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน มีการรายงานผลการดำเนินโครงการและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกรณีพิเศษ ติดตาม กำกับ และให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเชาว์ อินโย (2553: 126-127) กล่าวว่า การประเมินด้านกระบวนการเป็นการประเมินการบริหารโครงการ การจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้าของโครงการมาใช้เหมาะสมหรือไม่ สารสนเทศจะถูกวิเคราะห์ รวบรวม และนำเสนอผู้ดำเนินโครงการ อาจต้องการสารสนเทศทุกวันหรือในตอนเริ่มต้นโครงการเป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงานโครงการไว้เป็นหลักฐานการประเมินกระบวนการมีประโยชน์ในการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็งหรือจุดด้อยของโครงการ นำไปใช้ในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการโครงการต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียง จากค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ นักเรียนมีความรู้และได้รับโอกาสการฝึกประสบการณ์ด้านทักษะชีวิต รองลงมาคือ นักเรียนเห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตมาปฏิบัติได้จริงตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในโรงเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น รู้จักการปรับตัวในการดำเนินชีวิต เห็นคุณค่าของตนเอง รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดของโสภา แซ่ลี (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมิน โครงการคืนครูให้ นักเรียน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิต โดยภาพรวมมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม รongลงมาคือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น

2. จากผลการวิเคราะห์การประเมิน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ตามความ คิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน จากการศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของการประเมิน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน มีประเด็นที่น่าสนใจ อภิปราย ดังนี้

2.1 ผลกระทบของการประเมิน โครงการ พบว่า มีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการวางแผนงาน กำหนดนโยบายลงสู่การปฏิบัติ กำหนดบทบาท หน้าที่ของครู บุคลากรชัดเจน ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลของ นักเรียน แสวงหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนปัจจัยควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งรัฐและ เอกชนในการระดมทรัพยากรสนับสนุนการจัดกิจกรรม ควรจัดอบรมบุคลากรผู้รับผิดชอบ การจัดกิจกรรม ประสานขอความร่วมมือกับองค์กรขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนเข้าศึกษา ดูงาน หรือฝึกประสบการณ์ หรือประสานขอความร่วมมือวิทยากรเข้ามามีส่วนร่วมในการ สนับสนุนและจัดกิจกรรม ศึกษาดูงานสถานที่ศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือมีวิธีการ ปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านทักษะชีวิตนักเรียน การประเมินความสำเร็จของโครงการ ควรพิจารณา ดำเนินโครงการทำให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะและประสบการณ์การทำงาน มีเจตคติที่ ดี มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครู มีความรู้ในการจัดกิจกรรม พัฒนา หลักสูตรและจัดกิจกรรม ได้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียนเป็นแหล่ง

ศึกษาคุณภาพของชุมชน เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ ด้านความรู้ ความสามารถด้านทักษะชีวิต และ เจตคติต่อทักษะชีวิต พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต เชื่อมั่นใน คุณประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาทักษะชีวิต กล้าคิด กล้าทำ และ กล้าแสดงออก มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต และมีแนวทางในการพัฒนาตนในอนาคต ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนรู้จักทำงาน มีความอดทน มีประสบการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของสังคม ใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์และมีทักษะชีวิตที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคตได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Sharon, Sue and Juliana (2003: 74–165) ได้ศึกษาการสร้างทักษะชีวิต โดยผ่าน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือและการทดลองหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนเกรด 6 โดยเข้าร่วม โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตหลังเลิกเรียน โดยการใช้กิจกรรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการทดลอง ผลจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการ ทักษะชีวิตทางสังคมเพิ่มขึ้นและประสบความสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น

2.2 ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) พบว่า โครงการใช้หลักการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง ชุมชน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต สามารถทำให้การดำเนิน กิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าประสงค์ของโครงการ นักเรียนได้รับความเป็นธรรมและความเสมอภาค นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต เชื่อมั่น อดทน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็น ที่ยอมรับของสังคม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะ ชีวิตนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทร สุนทรายุทธ (2551: 540) กล่าวว่า ความสำคัญ ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสร้างบรรยากาศทำงานแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจในปัญหาของหน่วยงาน สำหรับการเพิ่มค่าจ้าง

นั้นไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจให้ทำงานได้เต็มที่ แต่การให้รางวัลด้วยค่าธรรมเนียม ยกย่อง ให้เกียรติ กลับเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดพลังต่าง ๆ ในการทำงาน

2.3) ด้านความยั่งยืน พบว่า โครงการทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ มีผู้บริหารและครูคอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต โรงเรียนใส่ใจดูแลด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของภาครัฐ โดยเคร่งครัด บริหารจัดการความเสี่ยง และผลกระทบในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสวรรณ คลาดแคล้ว และสุพัตรา จิตตเสถียร (2553) ศึกษาการประเมินผลโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอ ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผล ผลกระทบ ควรเพิ่มงบประมาณในการบริหารจัดการปราบปรามยาเสพติดให้มากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีอบรมและทำกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง อาจจะทำทุก 6 เดือน หรือ ปีละครั้งภาคปฏิบัติงานในเขตตำบลชาวบ้านทุกหมู่บ้านมีความพร้อมในการให้ความร่วมมือดีมากการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีงบประมาณสนับสนุนเป็นประจำทุกปี โครงการกิจกรรมแบบพื้นที่เป็นระยะ ขอให้มีส่วนตรวจหมู่บ้านและตรอกซอกซอยเป็นประจำและบ่อยขึ้น อย่างสม่ำเสมอเพื่อความยั่งยืน

2.4) ด้านการถ่ายโยงความรู้ พบว่า โครงการทำให้นักเรียนมีความรู้ทักษะชีวิต ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำความรู้ทักษะชีวิตไปใช้ในชีวิตประจำวันและขยายผลไปสู่พ่อแม่ผู้ปกครองและครอบครัว ครูนำความข้อมูลไปพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนวิชาชีพ และโรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาดูงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์รวี ดาวเรือง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะชีวิตและการวางแผนการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนชายหลังจากออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยจนได้ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย ได้แก่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรดำเนินการดังนี้ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนเด็กและเยาวชน ได้เลือกเส้นทางชีวิตตามความต้องการของเด็กและเยาวชน 2) ควรสร้างค่านิยมของสังคมและการยอมรับของสังคมที่มีต่อเด็กและ

เยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 3) ควรมีการบูรณาการงานร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ

3. ความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรกคือ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตนักเรียนต่อไป รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตมีประโยชน์ต่อนักเรียน และนักเรียนสามารถนำทักษะชีวิตไปปรับใช้ในอนาคตได้ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะชีวิตที่มีความสอดคล้องกับนโยบาย และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่บริการที่โรงเรียนรับผิดชอบ ซึ่งมีความหลากหลายของสังคม ชุมชน วัฒนธรรม โดยนำมาหล่อหลอมรวมและบูรณาการเป็นหลักสูตรสำหรับนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสนองความต้องการของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร นววงศานันต์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อโครงการพบว่า รายด้านและโดยรวมทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านสภาพแวดล้อม โรงเรียนควรจัดโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ ด้านปัจจัยนำเข้า โรงเรียนควรกำหนดคนนโยบาย วิสัยทัศน์ ทิศทางการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตนักเรียนให้ชัดเจน มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน โครงการให้มีความต่อเนื่อง และมีการจัดทำรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านกระบวนการ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามี

ส่วนร่วมในการพิจารณางบประมาณ ประสานผู้ที่เกี่ยวข้อง บุคคล หรือหน่วยงานร่วมดำเนินงาน มีการติดตามผล นำผลการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานของงบประมาณมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต ด้านผลผลิต โรงเรียนควรส่งเสริมทักษะชีวิตในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้านผลกระทบ โรงเรียนต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในการวางแผน กำหนดนโยบายลงสู่การปฏิบัติ กำหนดบทบาทหน้าที่ของครู บุคลากรให้ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนในการระดมทรัพยากร ด้านประสิทธิผล ในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต สามารถทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าประสงค์ของโครงการได้ง่ายขึ้น ความเป็นธรรมและความเสมอภาคที่นักเรียนได้รับนั้น ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านความยั่งยืน โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ มีผู้บริหารและครูคอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และมีกิจกรรมที่ยกระดับความเป็นระบบในการเรียนรู้ร่วมกันให้หลากหลายยิ่งขึ้น นักเรียนมีทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตที่เห็นผลได้จริง ด้านการถ่ายโอนความรู้ ครูผู้สอนต้องสามารถชักนำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน โรงเรียนต้องเป็นแหล่งศึกษาดูงาน และทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภายในและภายนอก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการประเมินผลโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนกับโรงเรียนอื่นที่อยู่ในสังกัดเดียวกัน ควรศึกษาปัจจัยอื่น ที่มีผลต่อการประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน และควรศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโดยใช้เทคนิคการวิจัยอื่นๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กมลฉัตร นุญกล้า. (2559). *การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองปลาชีวิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามะเข็ญเทศา เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กานต์วี ดาวเรือง. (2558). *ทักษะชีวิตและการวางแผนการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน (ชาย) หลังออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงาน. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เคย์ เคน. (2554). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 : สำคัญอย่างไร และจะทำสำเร็จได้อย่างไร, หนังสือ 21st Century Skills: Rethinking How Students Learn ทักษะแห่งอนาคตการศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเพ่นเวลดส์.
- เชาว์ อินใย. (2553). *การประเมินโครงการ.* กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). *การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป : ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.

พลทรัพย์ เติมเดือน. (2562). การประเมิน โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม. นครพนม: ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม.

ภาสวรรณ คลาดแคล้ว และสุพัตรา จิตตเสถียร. (2553). การประเมินผลโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอที่ได้รับ การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ศึกษาเฉพาะ: กรณีเงินอุดหนุนอำเภอละ 1 ล้านบาท. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2563. เข้าถึงได้จาก http://www.Social.nu.ac.th/th/paper/IS/2553/2553_55.pdf.

วิจารณ์ พานิช. (2554). การจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ศิวพร นววงสานันต์. (2559). การประเมิน โครงการยกระดับผลการทดสอบการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒน และสถิติ การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุภัทรา สภาออดดี. (2554). การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน โรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ขงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ และสุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐ์. (2552). ทักษะชีวิต.

(ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.teenrama.com>.

สุวริย์ สิริโกลาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

โสภา แซ่ลี. (2557). การประเมิน โครงการคืนครูให้นักเรียนโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities:

Educational and psychological measurement, 30 : 608.

Sharon, Junge K.; Sue, Manglallan; & Juliana, Raskauskas. (2003). Building Life Skills

Through After School Participation in Experimental and Cooperative Learning.

Child Study Journal. 33(3) : 74-165.